

■ ■ ■ Radikalt onde handlinger kan utføres av helt tankeløse mennesker med helt banale beveggrunner. Det er ingen grunn til å gi slike mennesker vårt øre eller interessere oss nevneverdig for deres indre liv.

Ondskap på kloss hold

**TERROR-
ANGREPET**
EINAR ØVERENGET

Fredag 22 juli skjedde det uhyrlige. Ondskapen utfordrer forståelsen.

Det er en flokkel, og allikevel stemmer det: Ord blir fattige. Men spørsmålene melder seg like fullt. Finnes det ord for denne handlingen, ord som er dekkende? Finnes det en straff for den, en straff som er tilstrekkelig?

Og under disse spørsmålene lurar det vanskeligste av dem alle: Hvem kan gjøre noe slik? Er han ond? Det er fristende å forsøke å forklare denne djevelske handlingen, men er vi egentlig istand til det? Og hva skal vi bruke forklaringen til? Endre samfunn? Lovverk? Det er en farlig vei å gå.

Det er allikevel viktig å bearbeide denne hendelsen gjennom å finne et felles språk for den. Her har en person nøyaktig og nitid planlagt og gjennomført en handling – tilsynelatende ikke drevet av øyeblikkets affekt – som har som mål å drepe så mange ungdommer som mulig.

Etter å ha detonert en bombe i regjeringskvartalet for å drepe dem som måtte være i nærheten, har han med våpen i hånd gått rundt og tatt livet av skrekkslagne unge mennesker skudd for skudd. Det er noe støtende umenneskelig ved det hele: Han har tilsynelatende ikke latt seg påvirke av helt grunnleggende menneskelige reaksjoner på frykt, hjelpeløshet og lidelse.

Ja, han har helt bevisst gått inn for å beskytte seg mot sin egne følelser. Og en cocktail av efedrin og koffein skulle drive ham videre.

Så hva har fått ham til å gjennomføre dette? Har det med hans oppfatninger å gjøre? Sannsynligvis. Har det noe med hans bakgrunn og oppvekst å gjøre? Kan hende. Har det noe med hans psyke å gjøre? Jeg vil tro det. Kan et eller flere av disse momentene forklare hva som fikk ham til å

■ **INNENFRA.** En av de største farene ved et terrorhandling er at demokratiet trues innenfra. Det flagges på halv stang utenfor regjeringsbygget der statsministeren har sine kontorer. Foto: Aleksander Andersen, Scanpix

gjennomføre det? Det er jeg ikke så sikker på – men jeg er ganske sikker på at ingen noengang kan si noe sikkert om det.

Hvor mye vi enn velger å fokusere på hans person, hans perverterte politiske oppfatninger, hans oppvekst og tidligere erfaringer, hans interesser og forbilder så vil ingen med autoritet kunne hevde å ha identifisert den handlingsutløsende faktoren.

Vi har ikke opplevd dette før, men vi må snakke om det. Hvilke ord velger vi, hvilke perspektiver får gjennomslag? Jeg tror vi skal passe oss for å forklare oss inn i en politisk bakevje, og kreve samfunnsendringer uten å vite om disse endringene egentlig berører beveggrunnen til en som

77 Han skal straffe og fjerne mennesker med andre politiske oppfatninger enn hans egen

utfører en slik uhyggelig handling.

Sant nok, mennesker kan gjøre slik – noen ytterst, ytterst få – men hvorfor: Er det hatprat på nettet? Er det ekstreme politiske miljøer? Kan det tenkes mennesker med tilsvarende oppfatninger, oppvekst og opplevelser som allikevel ikke ville ha utført en slik handling? Jeg tror det.

Det eneste vi med sikkerhet kan vite er følgende: Han besluttet å gjøre det, og han angir selv grunnen: Han skal straffe og fjerne mennesker med andre politiske oppfatninger enn hans egen, og han har bygget en forvirret ideologi om det hele som er ment å gi handlingen et slags rasjonale.

Handlingen bærer i seg

terrorens radikale form for ondskap: å gå til angrep på uskyldige mennesker fordi de er uskyldige. Ondskapen består i å redusere andre menneskers liv til rene midler for å fremme egne, forvirrede overbevisninger.

Men, som filosofen Hannah Arendt påpeker, radikalt onde handlinger kan utføres av helt tankeløse mennesker med helt banale beveggrunner. Det er ingen grunn til å gi slike mennesker vårt øre eller interessere oss nevneverdig for deres indre liv – og det er absolutt ingen grunn til å gi dem makt til å endre samfunnet.

Det er ubeskrivelig tragisk at unge mennesker på denne måten har blitt fratatt sine liv. Det skal ikke skje. De pårørende har lidd et forferdelig tap. Jeg kan forsøke å sette meg i deres sted, men jeg tror ikke jeg greier det. Jeg innbiller meg at dette er en form for smerte som må erfares for å oppleves.

Men handlingen berører også resten av samfunnet: Hva gjør dette med vårt fellesskap? En av de største farene med terror-

FLERE INNLEGG
Side 28 – 29

Innlegg
En gang var han en annen
Anne Holt

Straff eller tilgivelse
Leif Osvold

handling er at de inviterer et demokrati til å ødelegge seg selv innenfra.

■ *Einar Øverenget, filosof*

DN

E-post: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10
Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom
Underinnlegg/replikk: Maks 1500 tegn (ca 250 ord)
Legg ved portrettfoto

■ Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær Varsom-plakaten.
■ Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt

stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere.
■ Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter.

Debattinnlegg honoreres ikke.
Debattansvarlig: Anna Werenskjold, tlf. 22 00 10 59 – 45 88 65 38
debatt@dn.no